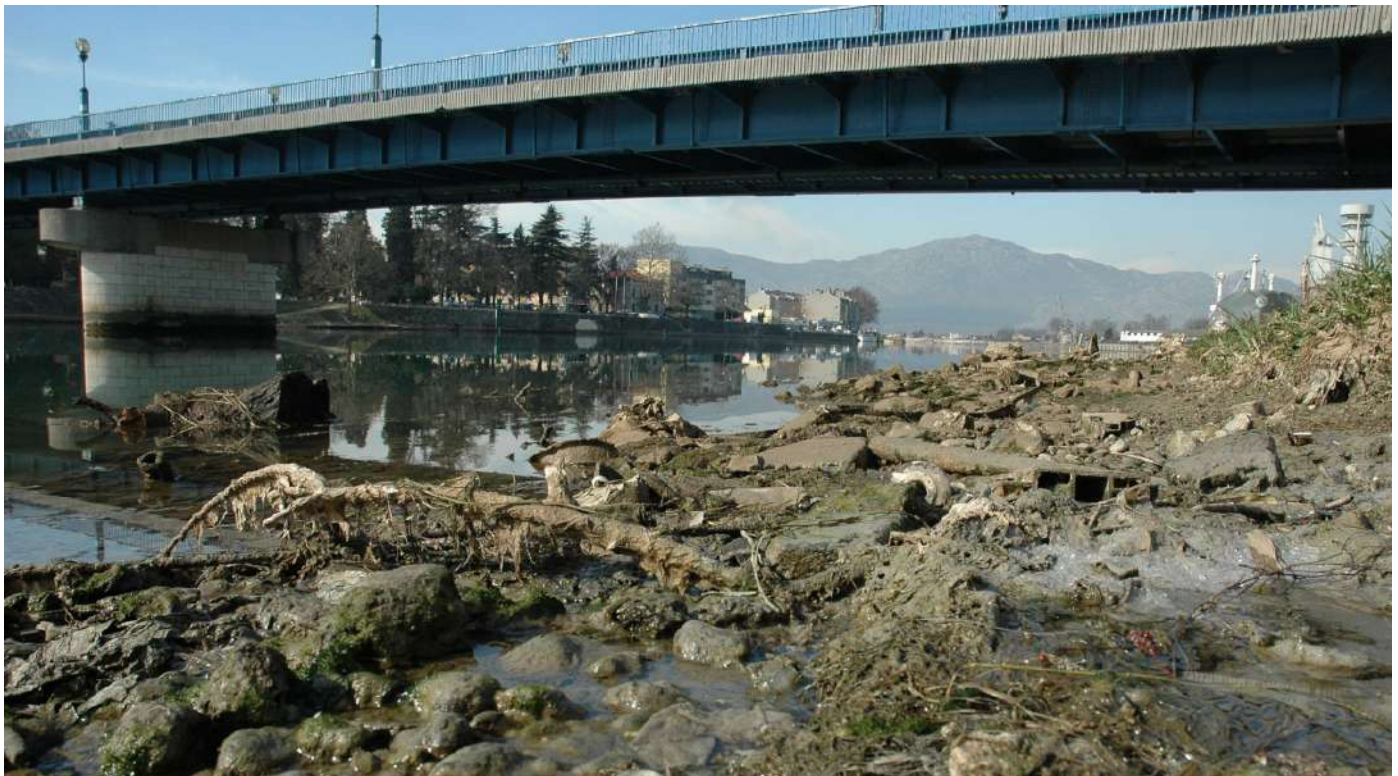

Subota, 24 Prosinac 2022

UTJECAJ PROJEKTA GORNJI HORIZONTI NA PODRUČJE DUBROVAČKO – NERETVANSKE ŽUPANIJE (II)

Dr. sc. Ivo Lučić: Zamislite da vam netko oduzme trećinu uvjeta za život, e to su brane, nesreća za živi svijet

Nakon što je nastavljen projekt Gornji horizonti bilježe se rekordno niski vodostaji Neretve

Foto: Denis Jerković / CROPIX

Piše: Nikolina Metković

Na negativne utjecaje mega hidoenergetskog projekta Gornji horizonti kojim bi se kaskadnim spletom tunela, brana i hidroelektrana Dabar, Nevesinje i Bileća dvije milijarde kubika vode iz rijeke Neretve te njenih pritoka Bune, Bunice i Bregave, prevelo u sliv rijeke Trebišnjice već godinama upozorava karstolog dr. sc. Ivo Lučić.

Naime, dok postoji bojazan da će prevođenjem voda plodna dolina Neretve zaslaniti i presušiti te bi mogao biti ugrožen i Malostonski zaljev u kojem su uzgajališta školjki, kamenica i mušula, dr.sc. Lučić smatra kako je za oduzimanje vode iz Trebišnjice isključivo odgovorna HE Dubrovnik.

Iako je kroz projekt Gornji horizonti potrebno izgraditi tri hidroelektrane, za taj sustav najvažnija je HE Dabar. Izgradnja dovodnog tunela za HE Dabar započela je još 2016., a nakon što je 12 kilometara dug tunel probijen u njemu se zapravo izvode završni radovi koji bi trebali biti gotovi do proljeća 2023. U posao bi potom trebali biti uvedeni Kinezi kojima je povjerena izgradnja brane i HE Dabar. Taj bi posao trebao biti okonačan kroz četiri godine.

NISAM VIDIO NITI JEDNU DRŽAVNU ODLUKU KOJA BI ZAGOVARALA IZMJENE ILI PONIŠTAVANJE PROJEKTA

I dok se u susjednoj državi intenzivno izvode radovi, dr.sc Ivo Lučić smatra kako hrvatske vlasti nisu dovoljno učinile kako bi zaštitile Malostonski zaljev i dolinu Neretve od negativnih, moguće i katastrofalnih utjecaja projekta Gornji horizonti.

dr. sc. Ivo Lučić. Foto: Dora Lučić

- Vlasti s obje strane granice dijele iste vrijednosti, a u slučaju projekta Hidrosistem na Trebišnjici (HST) dijele i zajedničke interese i zajedničku dobit. Jedino u čemu se razlikuju je nešto razvijenija javnost u Hrvatskoj, koja na nekim mjestima i nekim pitanjima utoliko utječe na ponašanje vlasti. Projekt HST-a zajednički je dogovoran između BiH i Hrvatske još od '50-tih do '80-tih godina i nisam vidio ni jednu državnu odluku koja bi zagovarala izmjene ili poništavanje toga projekta. Sjetimo se kako je Radimir Čačić još kao ministar u Milanovićevoj vladi išao u Banja Luku dogovarati povećanje kapaciteta HE Dubrovnik u Platu, što je izvorno i planirano prema projektu Gornji horizonti. - kaže dr. sc. Ivo Lučić.

- Upravo je HE Dubrovnik isključivo odgovorna za dosadašnje oduzimanje vode iz Trebišnjice donjem toku Neretve! Sve ostale vode iz Trebišnjice idu u Neretvu, Omblu ili vrulje između Stona i Slanog. Dok nije došlo do tragične havarije u Platu prije tri godine, zbog čega je HE Dubrovnik prestala raditi, jedina voda iz Trebišnjice koja nije završavala na svojim prirodnim lokacijama je Plat. - kazao je Lučić.

NERETVANI SU SAMI ODBILI PROGLASITI PARK PRIRODE

Ekoški sustav donje Neretve, smatra Lučić, jedno od središta iznimnog geo i biodiverziteta, koji se sustavno napada kroz prošlo i ovo stoljeće.

- Najprije su isušene četiri petine tamošnje močvare, a taj proces divljeg zaposjedanja tla traje i danas. Potom je na Neretvi izgrađen sustav hidroelektrana i još će se neke izgraditi. One su tu bistru planinsku rijeku pretvorile u muljevite jezerske terase koje više ne mogu udovoljiti izvornom živom svijetu. Te su rijeke smanjile pronos ogromnih količina materijala iz divlje planinske unutrašnjosti. Zato se neke akumulacije pune i smanjuje im se radni volumen pa ih treba prazniti. Taj materijal je prije brana održavao ravnotežu između utjecaja mora i donje Neretve, kako je raslo more, tako se podizalo tlo. Uz to, velika eksploatacija pijeska s ušća Neretve taj je sustav otvorila moru čija je snaga neusporedivo veća. Dakle, problemi su veliki i vrlo komplicirani i nepošteno ih je svesti na Gornje horizonte. - smatra dr.sc Lučić i dodaje kako su se u dolini Neretve propustili opredijeliti za ekološki razvoj, koji, mišljenja je, jedini može koliko - toliko pomoći.

Prosvjed ekoloških aktivista 2012. godine u Metkoviću. Foto: Denis Jerković / CROPIX

- Odbili su prijedlog uvođenja parka prirode. Ne kažem da bi park sam po sebi spasio stvar, ali bi bio znak da se ondje shvaća da ne možeš raditi toliko protiv prirode, a da dobro završi. Vlast nije uspjela nametnuti taj zaokret, nego je odustala i zadovoljila se proglašenjem par krpica prostora koje nikome ne smetaju nekakvim rezervatom prirode. - kazao je Lučić te se osvrnuo na negativne utjecaje projekta Gornji horizonti na prirodne vrijednosti i okoliš u Hrvatskoj.

HIDROELEKTRANE NE PRIPADAJU ODRŽIVIM IZVORIMA ENERGIJE

Gornji horizonti se odnose na zahvate na Nevesinjskom, Dabarskom i Fatničkom polju. Ta su polja dosad bila rubno zahvećana izvođenjem HST-a. Nešto vode, koja je prirodno pripadala Dabarskom polju pa Bregavi i dalje Neretvi, već ranije je prevedeno tunelom u Fatničko polje pa u Trebišnjicu. No sada se gradi HE Dabar koja će sve vode prirodnih slivova Bune, Bunice i Bregave, koje im bude moguće, preusmjeriti u sliv Trebišnjice, gdje će se još graditi HE Bileća. Tehničkim rječnikom oni to zovu preusmjeravanje, ali to je doslovce krađa, jer njezine korisnike nitko za to nije pitao niti su se oni s tim složili. Utjecaj Gornjih horizonata na donju Neretvu bit će izraženiji nego što se planira zbog sve većih klimatskih zatopljenja i jačih ekstreme suše. - rekao je Lučić.

Foto: Denis Jerković / CROPIX

- Zagovornici Gornjih horizonata kažu da će oduzeti oko 20 kubičnih metara vode u sekundi ili 30 posto vodne bilance Bune, Bunice i Bregave. Ostalo im srećom bježi u podzemlje i ne mogu ga dohvatiti. To je malo manje od cijele Omble. Oni kažu kako će to donijeti dosta dobrog, da će se područja navodnjavati, da će podići razinu Bregave ljeti kad presušuje. Inače je kroz projekte Donji i Gornji horizonti planirano sedam hidroelektrana, šest brana, šest tunela dužine oko 60 kilometara, 63 kilometara betoniranog korita Trebišnjice, te oko 10 kilometara kanala. Dosad su napravljene HE Trebinje I i II, HE Dubrovnik, crpna HE Čapljina; priprema se gradnja HE Dabar i planira još HE Bileća. Dosadašnji zahvati zadržali su na površini oko četiri milijarde kubičnih metara vode, ali neki političari krivo tumače da je to oduzeto donjoj Neretvi. U planu je da se još oduzme polovica toga, dvije milijarde kubika. Nigdje do sada nije učinjeno toliko štete podzemnim ekosistemima, koji su pri tome sjedište najbogatije endemske podzemne faune na svijetu. - kazao je dr.sc. Lučić te upozorio kako je svaka kap vode prožeta životom, mikroorganizmima od kojih žive veći organizmi.

Bregava. Foto: Denis Jerković / CROPIX

- Svako uništenje nižih organizama izaziva kolaps viših oblika. Nikad nisu pitali ekološke što to znači za ekosistem, pa čak i kad su koristili njihova znanja, to je bilo samo da potvrde neke mehaničke teze sustava. U tome je i kvaka o tobožnjoj prihvatljivosti energije iz hidroelektrana. Za nju kažu da je iz obnovljivih izvora, suprotstavljajući je

neobnovljivim izvorima kao npr. fosilnim gorivima. Međutim, to za biodiverzitet ne znači puno, jer one nisu održiva energija. Naše brane su strašna nesreća za živi svijet. Zamislite bilo koji ekološki sustav kojem ćete oduzeti trećinu uvjeta za život. Zamislite da se radi o mom ili vašem organizmu?! Da od danas imate pravo koristiti samo dvije trećine zraka ili vode koji su vam nužni za život. Pa koja bi budala mogla reći da će to biti bolje?! - zapitao se na kraju karstolog dr.sc. Ivo Lučić.

U nastavku teme: Kakve posljedice već osjećaju poljoprivrednici u dolini Neretve

Sadržaj je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije.

*Dozvoljeno prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autorice
